

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ivlii Cæsaris|| Scaligeri|| Epistolæ|| &|| Orationes||

Scaliger, Julius Caesar

Lugduni Batavorum, 1600

Ivlii Cæsaris Scaligeri ad Arnoldvm Ferronvm Atticvm de Verbo Inerti
Oratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70455)

ra sunt, quam irritamenta mortis: hæ cantu tolluntur. si sapientissima, nihil aliud est cælorum constitutio, aut mundi, & eorum, quæ in eo sunt, quam apta consensio. Neq. minus in soluta oratione cincinnis laboras, si velis. Nam ipse ornatus meretricem facit, & animus atque mores. Cincinni etiam in *** denique quod ad DEI OPT. MAX. cultum adhibetur si excludas, DEVM ipsum excluderis. Ii sunt POETICES ornamenta. Si argumentum damnes, tolle historias etiam e sacris libris. Dixi.

IVLII CÆSARIS SCALIGERI
AD ARNOLDVM FERRONVM ATTICVM
DE VERBO INEPTI ORATIO.

Prima pars orationis quasi diuinitio est, in quam procedit per insinuationem, quam ab diuinatione non seiungit, sed continuat, ut surrepat.

OMNES homines, Attice, qui sese ad viam rationemque comparant veritatis, qualem gratiæ atque beneuolentiæ locum sibi apud eos esse postulant, quorum sententias oppugnarunt, tales sese præstare erga illos decet, qui eorum acerbiores castigationes mitiore iudicio temperandas censue-

fue-

fuere. Etenim hoc cum ipsa pæne natura
natum videtur, vt animũ nostrum ad eum
officiorum modum componeremus, quæ
in nos ipsos ab aliis expeteremus proficisci.
Quamobrem non solum prudentis esse ci-
uis arbitror, pati hoc libertatis genus offen-
sa dissimulata, sed boni quoque viri partes
puto, vltro petere atq. hortari, vt hoc mu-
tuis inter nos consiliis exequamur: quo &
spes nostras, quas in re præcepimus literaria,
foueamus, & consuli commodis posterita-
tis possit. Quare vos omnes precor, Attice,
quæsoque, vt quem ego animum procul a
partibus atque ambitione pro otio concor-
diaque deuoui literarum, eum apud vos in-
ueniam mihi dignum memoria vestrum
sempiterna. Neque enim contentionis stu-
dio in certamen equidem descendi vllum:
neque mihi quicquam prius antiquiusque
ad hanc vsque diem visum est, quam pacis
atque amicitix artes colere: neque a me
commissum vnquam fuit, vt soluerentur
in diuersa studia factiones literariæ, sed
vt extinctis dissidiis vnum omnes sape-
remus. Quid enim aut iucundius, aut
ciuilius a Diis immortalibus humano ge-
neri dari potuit, quam recte sapere? Quod
cum nobis expetendum est ipsis, tum alios
quoque

quoque eodem affectos animo aut obseruare si sint, aut, si non sint, efficere, egregiæ vero interesse pietatis puto. Quod si cui paulo acrior aliquando visus sum, profecto ille, qui propius atque attentius in officium meum intueatur, non minimis de causis intelligat in eam mentem impulsos nos, ut aduersariorum obtrectatione atque asperitate fortissimorum virorum benefacta impune vexari, non solum turpe, sed etiam nefarium putarem, quum non inimicitarum impulsu, sed gratia veritatis, non mei studio, sed ad bene de nobis omnibus meritorem ciuium defensionem, meum contulerim patrocinium. Id quod cum ante alias tam in vtraque philosophia, quam in re medica, atque etiam oratoria exercitatione euenerit meo fato mihi, nunc tuo rogatu faciam, Attice, quamquam inuitus. Neque enim me ad honorem nunc vocas tu, sed non solum ad laborem adigis, verum etiam impellis in discrimen, non veteris amicitia monumenta, non infinitos labores meos, non hanc properatam canitiem veritus, tam prudens senator, tam humanus amicus, tam pius vir. Nam cum illud perquam arduum est, in re prisca nouum, in controuersa firmum, in difficili verum
afferre

afferre iudiciū, tum & imprimis pericu-
 losum disceptare de iis, quæ sibi quisq. vete-
 rum, recentiorum pro suo captu bene sci-
 teque & sibi inuenisse, & aliis ostendisse vi-
 sus est. Ergo quid addam POLITIANI acu-
 tissimæ disputationi, aut quid BVDÆI ac-
 curatissimæ orationi respondeam? Neque
 enim debuit errare Cicero, quicum ille sen-
 taret: neque recte sentire potuit, qui cum
 hic errare noluerit. An tu vero putas, Atti-
 ce, Gallicam iuuentutem, quæ inter alia
 multa lumina literarum, non solum quem
 ERASMO, viro maximo ac doctissimo oppo-
 nerent, haberent, verum etiam quem cum
 vniuersa compararent vetustate, colerent
 Budæum: iuuentutem autem, immo vero
 senatores aliosque primores viros, qui qui-
 dem ita sese ab illo didicisse profitentur, vt
 etiam suppressa scriptorum gloria, quo-
 rum nomina vel citet ipse, cum alienarum
 sententiarum tanquam nouarum faciant
 auctorem, eos tu viros graues, Attice, putas
 a meo nomine temperaturos? Vestra in ter-
 ra peregrino agitati mihi nō licere ciuem
 primarium, principemque iudiciorum vo-
 care in ius, cumque eo de summa rerum
 experiri. Quare vtrum difficilius fuerit mi-
 hi, sane valde nescio, excusare me hoc pe-
 tenti

renti tibi, qui nihil cuiquam honesti unquam negare consueui, an non expauescere tela hominum istorum, quorum sapientia ac victoria in aliorum terrore atque uercordia posita est atque constituta: quique neminem audire uolunt, nisi quem sperarint suis partibus obsecuturum. At uero cum eorum magna pars per alienæ gloriæ stragem ac nominum cadauera ad laudem nescio quam gradum faciant, patiantur saltem, non in laudem ullam quidem inuadere nos, quippe neque suam obteri, neque nostram nobis excipere, sed suam illam priscis uindicari. Atque equidem, Attice, in hoc iam ætatis meæ flexu, in qua animus sane remissior est, (ut uerum fatear) hoc literatorum genus pertinuissim, si aut cum illis rem mihi futuram intellexissim, aut illorum inuentum fuisset hoc, quod nunc tractaturi sumus, aut de Galliarum finibus, imperio, iure, commodis disceptandum esset. Verum ut postremum hoc primo loco transigamus, omittamque de me dicere, deque patris opera, quem plus annis quindecim pro nomine ac dignitate Gallicâ in armis fuisse palam est, fratrem uero, fortissimum uirum, fortissimorum equitum ducem in prælio Rauënaticecidisse: a maioribus

Dd

bus

bus vestris Brenno fratreque eius non solum SCALIGERORVM arces præcæ, verum etiam gentem ipsam nostram conditam, suamque in me nobilitatem ab extremis Senonum finibus, generosos spiritus, ius vestrarum transmissum ciuitatum: hoc vnum agamus, non gentium fauore, non nationum gratia labefactari vestigia veritatis posse: ipsam pro sese stare, satisque omnibus vnã esse, neque se deserere aut velle, aut posse, benigneque etiam cuius e minima plebe offerre vltro expetenti: nedum vt viris fortibus, opinione ac leuitate vulgi intercipiatur, quin potius ab istis premi gloriam sui ducis atque imperatoris, quorum vòculis, factionibus, iactationibus ipse ad suam dignitatem tuendam indigere videatur. Tum vero, Attice, vbi mihi in mentem venit atque contemplor, quicum viro res nobis sit, quanta eruditione, quanta humanitate, vehementius me reficit ac recreat illius sapientia, quam vires meæ. Quem equidem spero citius & conatus hosce meos laudaturum, cum in id incumbamus, quod ille summo studio persequeretur, & horum offensionem subleuaturum, qui non pro se, sed pro nobis potioribus sapientia studiis in omni literarum genere certauit.

aut

ND

Nam

Nam ille si nostris commodis ita studeret, ut etiam ingenii vitæ suæ rationes deuouisset, quibus consiliis spes suas in nobis præuisas, sua opera genitas, suis opibus educatas, iam per se firmas, magnum præclarumque aliquid molientes, non suæ laudi adscribi patiatur? Neque enim solum multiplici scientia imbuit nos, ut semper subsidiis egeremus, sed ita animos communiuit, ne acceptis præfidiis fulti fretique etiam maiora auderemus. Quamquam quod genus ciuili gloriae Budæo defuit, ut ex uocabuli unius controuersia laudem peteret, ipse non ad laudem tantum natus omnem, quam sibi comparatam uellet, sed quam ita nobis impartiretur, ut de sua nihil decedere uideret sibi. præsertim cū tantus candor in uero illo fuerit, ut quæ DEI benignitate didicisset, & magna manu dilargiretur nobis, & maiore animo suum cuique ius iudiciumque liberum relinqueret. Neque enim maximis in studiis cum uersaretur, ita hæc pusilla nostratia neglexit, ut aut temporis iacturam timeret, aut eruditorum contemptum uereretur: sed ita aggressus est, ut & compertum haberemus, quantum ipse sciret, tantum etiam nos nescire nollet, & meminissimus a nobis item efficiendum,

D d 2

ut quæ

vt quæ in rem esse literariam viderentur ,
 exemplo tanti viri nos quoque curaremus.
 Hæ cum essent rationes , quibus animus
 meus affirmabatur , ne libertas nostra præ-
 cederetur , illa quoque vel maximum præ-
 sidium afferre visa est , vt constantius vige-
 remus hoc ius tam claræ prouinciæ capes-
 sendæ , in qua Ciceronis nomen pristinae
 magnitudini suæ restitueretur , quod in re
 tam diu tam sæpe a tam multis petita , repe-
 tita , exagitata , nihil Budæus attulerit noui ,
 præter auctoritatem suam : quæ quanquam
 apud alios permagna est , apud me etiam
 sancta atque multarum rationum instar : ta-
 men nègent Ciceroniani sic vestro more
 iudiciorum disciplinarum causas agitari ,
 vt quasi in comitis quam quisque plurimis
 euectus fuerit suffragiis , tam proxime sit
 magistratum. Solo enim rationum robore
 fidendum esse , cuius vi atque imperio ani-
 mus humanus & agatur ipse , & alios agat.
 Nam hæc eadem , quæ affert Budæus , alij
 quoque viri accuratissime elaborarunt , viri
 graues , qui non solum hæc senserunt , sed
 etiam publice professi sunt , antiqui , recen-
 tiores , Græci , item Latini : Themistius vir
 magnus , Argyropylus , Michael Byzantius ,
 HERMOLAUS ille , omnium scientiarum
 alum-

alumnus idem ac parēs. Quare si quid cuiquam aliter, quam *BVDÆO*, visum sit, non aduersus eius viri dignitatem dictum existimet, sed eius iussu, qui tantopere veritatis studiosus fuerit, vt ne a Ciceronis quidem censura abstinuerit, non suam nunc, sed horum, quos hic appellamus, sententias emendatas. Aut sane etiam arbitretur *Politianum*, alium ve quempiam causam dicendam de iutgro suscepisse: neque me aliud studere, nisi, cum illorum ille repeteret accusationem, nos patronorum memoriam renouare. Quibus de causis nihilo mihi magis succentere vir optimus debet Ciceronis tuenti partes, quam fecit ipsi Ciceroni, hæc, quæ nos defendimus, sentienti. Sed quemadmodum eius dicta, vti sapientem virum, moderatum ciuem, excellentem decet philosophum, sine affectibus tractat, sic a me attingi eadem æquo, vt solet, atque vti spero, animo patiatur: vt non contra se a me quicquam, sed pro nobis tanquam pro suæ sententiæ popularibus Ciceronem loqui putet.

Tria igitur cum petas *Artice*, ita partiar orationem meam: vt primum de *Inepto*, deinde de *Innocenti*, tum de *Endelechia* dicere instituiam.

D d 3.

Ac

Ac de Inepto quidem, alij quoque, ut diximus, plerique ante BVDÆVM contra Ciceronem senserunt idem: esse vocem aliquam Græcis, quæ nostro Inepto responderet pro Cicerone, quod equidem sciam, nullus. quanquã hoc illis præstitit BVDÆVS quod & illam, quam ipsi imprimis laudarent, probavit ἀπειρόκαλον, & alias ex vulgo apposuit longe deteriores. De hac igitur primum, quæ, an expleat nostræ ambitum, ut videamus, primum Latinæ, deinde Græcæ definitionem accipiemus. In secundo libro de Oratore sic scriptum Cicero reliquit: *Ineptus dici videtur, qui aptus non sit: nam qui aut tempus quid postulet, non videt, aut plura loquitur: aut sese ostentat: aut eorum quibuscum est, vel dignitatis, vel commodi rationem non habet, aut denique in alio genere, aut inconcinnus aut multus est, is Ineptus est.* Hæc ille. Mirificum vero virum, qui & verbi rationem, quam ἔτυμον Græci vocant, edidit, & exposuit definitionem. Est enim Aptus, qui aut natura, aut institutione eam ingenij morumq. est temperationem consequutus, ut sui aliorumq. rei, loci, temporis, modi, & calleat & habet rationem. Sex igitur cum sint capita, duo prima tetigit Cicero. cum dixit personas. Est

Est enim persona qualitatis hominis ex statu. Statum autem intelligo conditionem. ut accipitis vos cum cauetis : ne post quinquennium quærat de statu defuncti. nõ ut ponitis alio titulo, cum cognoscitis de statuliberis. quanquam ibi quoque conditio quædam est. ducta igitur est Personæ appellatio ab scena in forum aliumque loquendi usum. Ibi quod fingerent, alio atque alio amicti vestitu repræsentabant. ut vel statum regum vel priuatorum fortunam subiicerent oculis spectatorum. Quare *ὄψα τῆ ἀνδρῶν* unde Persona: non a personando, ut ait Gellius. Oscilla namque, per quorum foramen euaderet vox, nouum sane inuentum fuere. Sed ante vncti facibus ora, ut ait poeta, capellarumque tecti pellibus, aliisue præcincti rebus, & obiectu frondium mutati lupercalia aut lupracalii fecere primum. mox sub Andronici disciplina etiam personati pronuntiarunt. veteres enim Græci, ut ait in Bæoticis Pausanias, vsu sunt verbo *ὄψα* pro eo, quod erat inducere. præsertim arma, quoniam *ὄψα* imprimis militi deberetur, sicut de Baltheo dicere videtur Iustinianus. Inde Minerua Zoftria. sicut nos Iunonem Cinxiam diximus alia tamen & potestate & fini. Itaque in deci-

mo Iliados non potuit Homerus tacere Nestoris balthcum. sed eum ipsi magnæ esse curæ scripsit. Inde Plauti iocus in Mercatore: *Zonam sustuli*. Deinde Cicero ostendit rem, siue negotium, cum dixit *loquitur & ostendat*. Locum autem indicat illis verbis: *Quibus cum est*. neque enim quit esse loquens aut agens nisi in loco. Tum apertò nomine *Tempus* posuit. Atque æque pene apertò modum ubi dixit *plura*. excedet enim modum quod plus est. unde *πλεονεξία*. Tum apposuit rationem. est enim ratio rei modus a re dicta. Res autem a pecore, in quo veterum opes sitæ essent. prisca namque voce sic oues dicebantur, quas summo fuisse in precio habes ex XII Tabulis. Ergo is, qui horum quicquam alio quam suo metitur modo, non est aptus. Quemadmodum si tanquam alter Attilius Buta in lucem discumbam, ludo atque epulis noctem ducam, interdiu stertam: si difficillimis de rebus inter prandii hilaritatem strepam: si de plantis inscribam, de asse, de animalibus atque diuertam ad emendationem exemplarium, ad laudationes vituperationesque gentium, ad disceptationes vocabulorum, ad Græcorum fabellas, vix Inepti nomen effugere possim. Si vulgares descri-

describam herbulas, ac principi dono dem
 brassicam, hyssopum, lactucam: quarum
 potestatem describere, est peculium do-
 mini pro suo venale habere: deinde omne
 morborum genus his curari posse mentiar:
 tum hortum Gallicum inscribam, quid
 esse potuit ineptius? Quasi vero extra Gal-
 liam lactucæ non sint. Hortum orbis ter-
 rarum potius appellaret, quasi nostra hac
 in Gallia non sint multo & plures & illu-
 striores & efficaciores plantæ, quas quo-
 niam ignorem, præterierim. Extat viri om-
 ni tyrannide maioris Thomæ Mori adeo
 festiuum epigramma, vt cum eo quid com-
 parem vix habeam. Ibi sodalem suum pe-
 regrina Britannice, Britannica peregrinis
 moribus affectantem taxat adeo, vt osten-
 dat eum, qui sese ad Gallicum modum per
 omnia componere cuperet, Gallica omnia
 nihil minus, quam Gallicè assequi. Quare
 quod seuerè & compositè descripsit Cice-
 ro, Anglicus ille Socrates & argumento &
 & numeris explicauit. pariunt hoc vitium
 duo, alterum fortuna *ὀψιμαθία*, alterum
 naturæ *φιλαυτία*. alunt res secundæ & opu-
 lentæ, e quibus magni spiritus hauriuntur
 ad confidendum. Diximus autem natura
 aut institutione cuenire, propterea quod
 D d 5 sunt,

sunt, qui perfecti pene oriuntur, alios ars at-
 que apparatus præceptionum format: ut
 diuinitus dixerit M. Tullius, *πεφυκότας* ap-
 tos natos. quanquam qui arte perficeren-
 tur, quædam naturæ semina iis subsistere
 necesse est, quemadmodum canē quidem
 ad venandum appulsu naturæ omnes intel-
 ligimus. verum si acutius animaduertas, ad
 alias quoq. res aptus sit efficiendas, ad quas
 neque suem impellas, neque pardum, mul-
 to vero minus hirundinem. Posuimus in-
 genium & mores iccirco, quia Cicero ser-
 monem dixerat. Scimo enim ad ingenium
 spectat, qui cum negaret habere rationem,
 sinistros mores indicauit. addidimus tem-
 peramentum propterea quod aptādo me-
 diocritas quædam est namque ratio quod
μέτρον vocant Græci in orbe, æqualis atque
 eadem est ad vniuersas ambitus designatas
 portiones, quam illi dicunt *περίφρασην*. Tan-
 tundem habet intercapedinis, tantundem
 motus. Sic aptum ingenium est, quod ut
 æqualiter suapte natura coerceri dictum
 est: quibus de causis omnem tum rem tum
 etiam rei modum apisci potest. ut verbum
 ex participio suo eliciamus. Cum hæc ita
 se habeant, videamus nunc quid significet
ἀπειρέσιον, ac primum quidem *καὶ λυ-*
 pul-

pulchritudinem tantum notavit olim. verum philosophi qui res subtilius contemplantur potioresque nostri partes ad animum referrent τὸ καλὸν etiam ad eum transferre, ut honestum quoque diceretur. Itaque & plato ad utrumque appulit signandum, & Latini tum fortem tum pulchrum eundem esse ostenderunt. & bonam formam quoque dixere, qua ratione factum est ut pulchram, deminutiuo flexu, a bona, bellam nominarent. Siue igitur pulchrum sit, siue honestum, in presentia pro eodem a nobis capiatur. Intellego honestum siue illud sit utili coniunctum, uti Stoici volunt, siue disiunctum, at accipimus nos. Satagunt enim Stoici argumentis non necessariis in re manifesta. τὸ ὄν χεῖριμον aliud est ἄπὸ τῆς καλῆς. quod enim rem auget, χεῖριμον. χεῖριμα namque & ex Platone & ex Aristotele res est. hoc autem a fini metiri debemus. Cuius finis imago quanquam recta est ipsa, non tamen subiecta res proba est semper. Mors eligitur ab eo, qui sibi manus affert violentas. Ceterum non ut mors, sed ut libertas, recti sit specie, rectum non est, putat enim vitæ labem morte aboleri. Itaque τὸ αἰχρὸν sub fine facit, ut τὸ χεῖριμον, αἰχρὸν sit, quemadmodum

dum

dum ex fœnore aut Tyrânide diuitiæ comparata, vt τὸ καλὸν efficit, vt καλὸν quoque sit *ζήσιμον*, puta principatus, quem sapientia consequutus fueris. Est igitur hæc vna verbi pars, quod perpendimus. altera est *ἀπειρον*. expertem dixere Latini multo aptius, vt hoc quoque negotium faceffat istis. nam qui extra partem est, is ad eam rem est nihil. at *ἀπὸ* partem habet: totum non habet. τὸ πέρασ enim nondum attigit. Igitur in Inepto præpositio negat totum. In *ἀπειρον* perfectio tantum tollitur. Neq. vero putes hic *πέρασ* accipi terminum, qui rei aut artis initium constituit, sed metam ultimam. nam artis finem cum putarēt Philosophi actionem, eum dixerunt *ἀπειρον*, qui tametsi teneret aliquot præceptiones, eas tamen exsequi nesciret, quoniam nondum agendi metam contigisset. Itaque pro in-experiente acceptus. & factum est, vt *ἀπειρος* & *ἀπειρον* essent proximi, vterque qui careret meta. Sed *ἀπειρον*, propter excessum finis, infinitum significabat, *ἀπὸ* propter defectū finis, quem modum attigisset minus quam finitum. Quomodo igitur illam explebit *ἀπειροβαλος* inæqualitatem? neque enim sciens honesti continuo aptus est. Scio verecunde de maioribus nostris

Atis iudicandum. scio sapienter cum poste-
 ritate sentiendum. scio tecum facunde elo-
 quendum. scio ego cum Budæo acute di-
 sputandum. at neque ad id iudicium aptus
 sum, neque, ut sic sentiam aut eloquar aut
 etiam disputem, me comparavi. Quid sit
 iustitia, scio, quid fortitudo, definitionem
 novi. τὸν δέον igitur habeo, τὸ πείρας ergo
 quoque habeo. ἐν τῷ πείρατι sum εὐπειρεῖς
 igitur? At quotusquisque istorum philoso-
 phorum, qui tam exacte de his disputarūt,
 vel iustus est, vel fortis fuit? Itaque ἀπείρας
 & ἀπειρία cum apud Xenophontem, Pla-
 tonem, Thucydidem non tam tollat habi-
 tum sciendi, quam exercendi officium,
 contra ineptus utrumque excludat, non
 erit idem ἀπειρεσις. Quod ineptus, præ-
 fertim cum εὐπείρας etiam inepte possit ex-
 exercere experientiam suam. Multæ res sunt,
 Attice, quæ multis personis non conue-
 niunt, eæque aut in naturâ necessariæ, aut
 in civilibus negotiis utiles, aut in vita iu-
 cundæ. Honestæ erat Lysia oratio pro Soera-
 te. petebat enim vitam. at ei apta non erat.
 Quare Seneca, atque alii, qui Platonis de-
 fensionem eidem dicatam negant esse di-
 gnam, quæ a tanta officina profecta sit, sane
 ipsi non meminerant, effingendum fuisse ei
 illum

illum

illum Socratis animum ibi, quem & talem extitisse aiunt æquali omni in vita habitu ac vultu pene eodem, & ipsemet Plato describit in libris aliis. Vt quid Socrates ille Platonis alibi mortem contemneret, in apologia pertimesceret: metueret vero mortem Socrates sibi, qui ex ea meliorem vitam aliis polliceretur. Scilicet Ambraciotēs nescio quis & rudis & puer dum animam immortalitatem ex illius oratione accepisset, conscivit mortem sibi: & Socrates, qui illius sententiæ auctor esset, ad nomen modo mortis expauesceret: deprecabitur etgo crimen Socrates, quod non admisit, flebit etiam vero censeo. An non ipse non tanquam reus in deorum causa, sed tanquam iudex beneficiorum, quæ a Diis immortalibus optimo cuique post mortem pro præmio proponerentur, disputare non orare videtur? Sane vero illi ipsi valde inepti sint, qui sibi postulent Socratem ineptire. Me vero, At trice, adeo mouet oratio illa defensoria, vt aliquando lacrymas excitet, cum in mentem venit propediem nos diuino illo capite catituros. Videor enim mihi orationi interesse, non nunc legere quæ ille aut dixit aut dicturus fuit. aliquando incendit animum ad vlciscendam Meliti impietatem,

tem, qui dum Atheniensium deos tueri velle videretur, totius probitatis atque sapientiae decum, reum agit. Vbi vero declarat ille iudicium hoc ad sese quam minime pertinere, esseque locum in quem boni iudices demigrent ex hoc tetro corporis domicilio, malis poenam esse mortem, bonis præmium atque apparatus veræ vitæ, iam tum residet mens mihi, atque in illius cælestis animi consilio ac fide tacitus conquiescit. Aptæ igitur hæc oratio fuit, quæ personæ conueniret, inepta Lysia, & honesta tamen, quippe Socrates valde bonam dixit esse, sed nihil ad se pertinere. Multa ambiuntur rerum genera inepti significatione, immo vero omnia nihil enim est, quin haud non aptum sit. At non omnia amplectitur honestas. nam quot res neque honestæ neque inhonestæ sunt? aptus est ignis ad calefaciendum. Quis dicat eundem esse honestum? quid quod non omnes virtutes continet honestas? Species enim virtutum est, non genus, quis dicet prudentiam honestatem? præterea quot artes sunt, quas inhonestas dicas: ut lanienam, gladiatoriam, quæ tamen aptæ sunt aut ad vitam, aut ad oblectationem. Nam prima origine honestum pauca significauit, Græcū enim

fuit

fuit *ὄνασι* bene ominantium votum, ut quæ præmia darentur viris fortibus, ea & iuuarent illos, & inde honestati diceretur: quomodo in octauo suarum institutionum Chryfantæ viri fortis officia cum compensaret Cyrus Rex, ita loquitur, *ἐμοὶ δ' αἰὲς φανεροῦς ἔστι σκοπῶν, τί αὖτε εὐρογενέμερον ὀήσεται.* Vide vero, Attice, quam longe abest ab hac aptitudine, quæ per omnia naturæ loca supera, infera, mediocria sese infinuat, ac subit. Honesti histriones ideo habiti non sunt, ut neque in ciuium censum, neque in XIII. ordines reciperentur. Quo quid iniquius fieri potuit, quam eos ab scenarum commodis amouere, sine quorum artibus atq. studiis scænæ ipsæ stare non poterant? At eorum ingenii nihil habilis, nihil conuenientius rerum naturis, nihil aptius. Quare Plato in corollario librorum, quibus leges sancit, *ἡ μὲν τῆς βίου ἐστὶν ἀρετῆς* dicit: & tamen *πολλοὶ αὐτῶν τὴν σωματικὴν ἐπιπέδα δόξησιν μὴ μόνον χερσὶν ἔχουσιν.* Ergo aptam atque concinnam fatetur: negat vero ad virtutem pertinere, quæ improbius utatur & motu corporis & habitu. Est igitur non inepti, omnibus modis conuenire, seseque illis dare: est honesti, multa fugere. Itaque & vitia quædam non inepte exercentur, quæ

quæ honeste belleue ne nominari quidem
 possunt. *Omnis Aristippum decuit status,*
& color & res. Magna laus, si tam grandis
 vox illa omni condiatur honestate. Profe-
 cto maluit ille aptus esse, quam sapiens. At
ἀπειροκαλῶ erat idem, qui astartet sericis
 indutus, tantus philosophus, sedenti atque
 oscitanti (ne quid aliud dicam) Tyranno,
 Cruentarum cænarum cõuiua, affecla car-
 nificinæ, suæ libertatis proditor, alienæ iu-
 gulator. At eo ipso nunquam quisquam
 fuit aptior ad omnis status & modum &
 rationem animum inducente. Contra dico
 ineptum ad Tyrannicum supercilium fe-
 rendum, τὸ τῆ καλῆ πείρας attigit. Neutrum
 Diogenes, qui & spurcus esset, neque aptus
 ad ingenium cuiusquam. Quod si τὸ καλὸν
 maius bonum, vt cū negauimus dici ignem
 honestum esse ad comburēdum, si bonum
 substituas: vide vero quam rem agas, qui
 ignem ἀπειροκαλὸν appellari posse putes.
 Sic etiam Deum, qui non sit aptus ad mul-
 ta, si ἀπειροκαλὸν voces, ne sis satis pius.
 Habes vocabulorum rationes, quæ si iccir-
 co aspernantur quidam, quod sint subti-
 liores, omittamus istis sua ingenia, qui vt
 sunt ἀφιλοσόφητοι, etiam videri volunt, sum-
 mumque precium putant nominis nihil at-

E e

tigisse

tigiſſe philoſophiæ. Ergo ſi uſum aliter cla-
 mitent poſtulare, ſi intelligant apud Plutar-
 chum ἀπειροκαλίαν, ruſticitatem potius
 quandam eſſe, quam ineptitudinem, &
 apud Demoſthenem in oratione contra
 Androtionem idem. ſic enim ſcribit, non
 ſolum ἀναιδῆ ob pecuniam, ſed etiā σκαιόν,
 qui non intelligeret, quanto præſtarent in-
 ter donariorum monumenta phialis coro-
 næ. Dicit ibi ſiniſtrum, translatione ſumpta
 ab iis, qui altero brachio pro dextro utun-
 tur. *peruerſum* eo loco ſane bene & ſignate
 interpretari. poſt hæc ſubdit: Si quis ſibi pu-
 tet dignitatis fieri acceſſionem ex tenuio-
 rum rerum exiſtimatione, is tantum abeſt,
 ut hoc honoris conſequatur, ut etiam ſub-
 eat opinionem ἀπειροκάλης. Cuius exem-
 pli ſi meminiſſent, non adducerent utrum-
 que σκαιόν & ἀπειροκαλον pro inepto, quæ
 ille tanto antea diſtinxiſſet, quorum poſte-
 rius adeo ab inepto diſtare putauit, ut for-
 tius quippiam, quam ſiniſtrum, & barba-
 rum atque etiam impudens iudicaret. Ac-
 cipiamus igitur ἀπειροκαλον inſolentem,
 qui inani ferocia fretus non attingit fines
 honeſtatis, vultque aliena rapere iudicia
 violenter in ſuum. Hac ex arce cum deie-
 cerimus eos, Attice, haud difficile fuerit
 pro-

procliuiore mouere loco, inclinata iam re. Partim enim absonæ sunt aliæ voces, quæ adducuntur, partim potius ineptæ, quæ inepti significantes. ac primum quidem quis ferat *σόλοιον*? adeo enim laxa vox est, ut bambalionem quendam sonet. Ac profecto barbara olim fuit, a Ciliciæ aut Cypri oppidis educta. quæ oppida Græcorum in eloquendo ambitionem ac lenocinia explere non quæuisent. Aut si Græca fuit, ab Solone duxit originem, quem ausi sunt nonnulli prædicare sapientiæ cultorem, mundiciarum linguæ minus fuisse obseruantem. Verumenimvero cum aduersus linguæ labem nomen hoc Attici direxissent, non animaduertere se esse aliis *σόλοιους*. nimis enim multa sibi arrogarunt: nimis illos secuti sumus nos. plus enim plus illis habuimus fidei, quam nobis ipsi operæ præstiterit. Nego linguarum præstantissimam. Nego quippiam eos dicendo cōsecutos, quod ab aliis etiam Noruegianis, Scandinauianis, Engronelandiis exprimi non possit. Nego venustissimam, cuius sibili frequentiam Græcus ipse Pindarus etiam dicato opere damnauit. nego castissimam, cuius summa laus Veneris nomine circumfertur, hoc est Impudicitia. Nego nihil sordium in ea

Ee 2

fuis-

fuisse, etiam in scenis, etiam in ipsis iudiciis publice mutuis obiectum odiis atque exagitatum. Quod si vno in verbo Cicero Romanos dixerit fuisse prudentiores, quid est vt obrectatoribus liceat quasi monstrum insectari, qui cum *σόλοικον* vt insolentissimum verbum atque arrogantiae plenissimum, ita curtum valde, si cū inepto comparatur, ex intimis tenebris eruissent, nihilo consultius *ἀπεικίοντα* substituere? Infelix sane verbum, & quod vniuersæ causæ latus aperiat. Quid enim animi putas eos habuisse, Attice, qui ad tam ineptum respicerent subsidium? Quid enim est *ἀπεικίως*? dissimilis. *ἀπεικίως* est ab homine leo. ergo ineptus ab homine. Rides locutionem? Est *ἀπεικίως* ab aratro bos. ergo erit aratro ineptus. Quid nomen ipsum, nonne æquiuocum est? nā *ἀπεικίῃα* est imago cuiuspiam, quem quam maxime refert, tam maxime dicitur *ἀπεικίῃα*. etenim *ὑπό* aut significat *ἐρήσιν*, vt *ἀπουσία*, aut relationem, vt *ἀποβλέπω*. notat enim relationem visus ad locum. vtrumq. autem eandem habet causam, locum vnde fit, aut quasi locum, vt *ὑποκία* locum, *ἀπολογία* quasi locum. Ita corpus habet loci rationem, a quo ducta sit imago *ἀπεικίῃα*. Quæ in significatum accepit Thucydides

des in i historiâ, ut ex æquo & iure diceret illis verbis: ἔτε ἀπεικόντως ἔχομεν ἀκνητήμεθα. neque enim potes interpretari, non inepte. Sed ὡς τὸ εἰκός, quod Cicero dicit par est. Ad ἀπειρηγῆλον autem quam proxime accedit ἀφιλόκαλος, tam maxime abscedit ab inepto. solvatur enim nomē. nonne φιλοκαλία vitium est? Affectatam sane elegantiam veteres a collegio virtutum deiecerunt. Quid excellentius, quam πικρή? verum φιλοτιμία ambitio est extra virtutes. Ita ἀφιλότιμος apud Plutarchum in Commentario de appetentia ditescendi, cum significat, qui procul ab repub. ætatem agat. Itaque in plerisque nominibus compositis vitium inuenias, quod simplicibus nullum sit. πικρή honorem dicit: præclarum sane finem, in quem iudiciorum nostrorum vires intendamus. Coniunge cū eo fine studium. fiet φιλοπικρία. quo nomine videbatur Cyprius Xenophon laudaturus in primo institutionum, nisi propemodum definitionem addidisset. Cum namque φιλοπικριώτατον eum appellasset, subdidit: πάντα κίνδυνον ὑπομείναι τὸ ἐπαρνεῖσθαι ἕνεκα, non pro virtute, sed pro laude. Itaque τιμὴν extra compositionem honestationem tantum dicit: in compositione compensationem. hoc enim

est *τίειν*. Cuius significationis laxitatem mutuati sunt Latini . nam etiam *τυραννίς* Tyrannum intellexere , cum eum Timeri dixere, qui tamen honore nullo dignus esset. Itaque in *φιλοκαλία* perit integritas ac rotunditas *τῆ καλῆ*. Quare Isocrates quoque in Nicocle satis habuit ad vestitum tantum referre elegantio rem. Vt intelligant vituperatores nostri , quam angusto spatio capiatur interdum, neque expleat vniuersum ambitum ineptiarum. *ἐκμελής* quanquam ab Aristide ponitur in oratione , qua Romam laudat , rara tamen admodum vox est. quo fit, vt quid sit , planius per contrarium declaretur. per vilitiora namque nobis semper est procedendum. *ἑμμελής* igitur frequentiore vsu vox est, a musicis sane deducta. *ἑμμέλεια* saltationis genus, de qua Lucianus dicato Commentario, Athenæus i. & quartodecimo semel atque iterum, Pollux in quarto. Concinnum igitur dicas *ἑμμελή* , atque consonum pro verborum modo, quibus id apponas. *ἐκμελής* igitur absonus cum musica significat, longe minus occupat quam ineptus. Cum translatione exit ad alia significanda , plus amplectitur. nam quodcunque extra sonum est, *ἐκμελής* erit. est extra sonū quod sono caret. *ἐκμελής* est.

est Deus. sed idem non ineptus, omnino autem ut notat, quod ad hoc sit satis, illo deficitur, quod aptitudinem nullam notat. quanquam si consultius rem intueare, ἀμελής potius esse debuerit, quam ἐκμελής. nam tametsi ἐμμελής & ἐκμελής, videntur esse contraria propter præpositiones Intus & Extra: tamen ἐκφρων aliud est, quam ἀφρων. ἀφρων lapis est, ἐκφρων non est. at est Orestes. ἀδικῶ erit carens omni habitu iustitiæ. at ἐκδικῶ Creon, ut est apud Sophoclem, qui Antigonom, quæ fratrem sepelisset, viam defodit. Aliud est carere aliqua re, aliud eam habere, sed non in usu aut potestate. Sunt ante diem nescio quem catuli sine videndi usu ac potestate: sunt semper serpentum genus, quod Græci τυφλίνας: utrumque naturæ defectum non notabis nomine potius cæcitatibus, quam non videndi. quare etiam provinciales, qui propius Narbonem ac Pyrenæa iuga colunt, sua lingua quasi nullos oculos multo feliciore vocant nomine. Eodem pacto fingere nobis licet, ut etiam aliquid non solum inuitis his præter Græcos habeamus, sed etiam cōcedente Cicerone, qui multis locis & fingenda pro rebus verba monet, & fingit ipse. Ergo ineptus erit is, qui caret aptitudine. at qui

moh

Ee 4

eam

eam ita habet, vt ab ea ipsa exciderit, hunc quasi exaptum voces. Item ἐκμελῆ potius hunc, quam ineptum, ineptum potius ἀμελῆ, quam illum dicas. Sic cum illo exanimum conuenit, cum hoc inanimum. De σκαιοῦ nonnihil supra diximus quem sinistrum, asperum, peruersum appellaremus, vt est apud Poetam, in x Æn. *monita sinistra*, quæ male cederent. quod & Chorus in Oedipo Coloneo σκαιοσύλον dixit pro vācordia quadā ac peruicacia: cuius contrario verbo vsus sit Plato in Menexeno. ἔτος ἡμῶν οἱ ῥήτορες δ' ἐξιοῖ εἶσιν. σκαιοῦτητα τὸ τελεπῆ αἰνι vocat Galenus in octauo de officio partium. Sed & μάταια. Quid est? an tu Vanum ab inepto non distinguis, Attice: an vero non inepti est aliquando mentiri? quid Vlyse aptius? quid eodem mendacius? vanus vero mendax est, qui rei, de qua loquitur, intus ipse habet nihil. est enim mendacii species vanitas opposita ad leuitatem vt res inanes iactantem. a vanno rustica ductum verbum non vnā ob causam. Nam & iactatur ad ventum, & in qua induntur multi frugum acerui. verum in his magna pars nihil nisi acus sunt. Si non vanus fuit, at adeo non ineptus, vt ea vanitate Troiam ceperit. Inde κενόδοξια, & ventosa laus iisdem.

dem rationibus. Itaque Plato in Epimenide
ματαιότητα τὸν πόνον appellat laborem, qui ho-
 minem id, quod nusquam est, quærentem
 agitat. Tum autem *ἀπίθαν* nimis leue
 vocabulum ad ineptias significandas. Nam
 quis dicat obstinatum ineptumque eadem
 esse necessario? Etenim inuenias haud sem-
 per ineptire eum, qui sit obstinatus. Ergo,
 Iudices, quibus Hortensius Verris inno-
 centiam non persuaderet, ineptissent. Ine-
 pta erit Horatiana Lyde, cuius ille annos
 conqueritur obstinatos, quæ tamen a stu-
 pro, quod ille suaderet, abhorrentem habe-
 ret animū. At quare doctissimus Catullus
 qui sic sibi imperaret: *Miser Catulle desi-
 nas ineptire*, illud subdidisset. *at tu Catul-
 le obstinatus obdura*. fuit enim obstinare
 olim honestum verbum ad animi apposi-
 tam firmitatem vt etiam in Aulularia affi-
 nitatem legimus obstinatam, cum quid
 constituimus firma fide ob aliquam rem.
 Quo ex significato, Attice, moneri debe-
 mus, ne ex suasionem aptitudinem frustra ac-
 temere deducamus. Sunt qui addiderint
 etiam *ἀνθρ.* verum aut desuetum aut non
 assuetum potius voces. *ἀνθρ.* erat populus
 Romanus sub Numia ad arma. idē ineptus
 minime omnium erat. quippe eius aptum

E c 5

animum

animum sequentes reges ferocia & acuit
 & excitauit. Sunt item, qui in epistola M.
 Tullii ad Volumnium τὸ ἀκροῦν ineptum
 sint interpretati: cum tamen κύριον signifi-
 cet rem certam & attributam ei, cui debe-
 tur. quare diem κυρίαν condictum Græci
 dicunt, vt apud Demosth. ratum dicit, in
 oratione contra Phærippum: κέλευοντα κυ-
 ρίως ἐπὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμολογίας. Itaque
 etiam apud ipsum in oratione De corona
 nauali sanctionem iudicariam eo verbo
 exprimit καὶ τὰυτα κυρωσάντων ἐγὼ μὲν πε-
 εἰόρησα. vnde prouerbium αὐτὰ κυρία. du-
 ctum a Dinone Tarentino imperatore, qui
 aduersus multitudinem suffragiorum in-
 tenta dextra in pauciorum sententiam ea
 verba protulit. vt est auctor ex Theopha-
 sto & Appollodoro Plutarchus in Hella-
 nicis. Est igitur ἀκροῦν falsum dictum in ea
 epistola, cuius non esset auctor Cicero. Ve-
 rum potuit Cicero minus false dicere, at-
 que etiam inepte, vt Catoni videbatur. ἀκ-
 ροῦν tamen non fuisset, cuius esset dominus
 Cicero. At quamobrem non addiderunt
 ἀφουῖ? nam equidem ita censeo, πρῶσφυῖ
 aptum posse intelligi, qui natura sua sese
 ad omnia ita accommodare possit, vt ad ea
 natus esse videatur. Quare non ὀπιτήδειον?

is enim sic est qui satis est. est quippe *ἄπλη-
 δεύς* habitus conuenientiae. Cæterum
 neque *ἀφύς* ineptum explet. *ἀφύς* ad poe-
 ticam Chœrilus non est. quippe homo est.
 & ineptus tamen fuit. habuit enim ingenii
 vim, non naturæ femina disiuncta. non est
ἀφύς Theristes ad linguam cohibendam.
 immo illi dedit *φύσις ἔπος ὀδόντων*. at ine-
 ptus ille tamen fuit. *ἄπληδ* *ἄπληδ* autem am-
 pla sane vox est, quippe quæ tū bonas tum
 alias artes amplectatur. Sic est apud De-
 mosthenem in oratione contra Timocra-
 tem, & in libro Plutarchi, qui inscriptus
 est, de esu carniū, longe aliud significat
 propterea quod idoneus esset ad calum-
 nias excipiendas. verum apud Xenophon-
 tem commeatus sunt *τὰ ἄπληδεια*, & apud
 Thucydidem ea quoque, quæ ad oppugna-
 tiones essent accommodata, etiam ad ca-
 stra tuenda. Pro re familiari ponit Aristote-
 les II. *οἰκονομικ.* quasi *τὰ δεόντα ἐπὶ τῆς δε.*
 & III. *hyst.* de pecore. *καὶ τὰ ἄπληδεια ἔχουσαν.*
 id est, res necessarias, pabulum, præsepe, vt
 vitet frigus, æstus, & eiusmodi. vnde sedu-
 litatem in re honesta, in aliis potius dicas
 attentionem, vt *ἀντάρχειαν* pleni animi aut
 corporis aut aliarum rerum. aptitudo ea vo-
 ce non designatur. Itaque *ἄπληδος* Came-
 lus

lus

melus. sit ad equitē ferendū Cataphractum,
 apte tamen id nō faciet. vt aptitudo modus
 sit τῆς ἐπιτηδ' ἰότητος. Scio nobis pueris τ' ἀσπί-
 δ' ἄτον Luciani interpretari solitos præcepto-
 res nostros viros magnos, Hieronymū Do-
 miniū, & Ioannē Bononiū Episcopum Ter-
 gestinum. Sed vix digna sententia est, quæ
 tantorū virorū nomine in mediū afferatur.
 Quare quid tibi dicā, Attice, quot similia
 verba adducere potuerint? quæ quidē par-
 tim & memini, partim vt meminerint ipsi,
 faciam. tantum abest, vt eius rei impetum
 mihi grauē metuam. Est vox Pindari in Ne-
 meis μαψιλάνας, quæ nisi esset dithyram-
 bica & plane Pindarica ab vsu vulgi abhor-
 rens, multo aptius inepto putabam aptari
 posse, quam quæuis ex illis excipiatur. Ha-
 beas etiam ὑπόκεινον, quod plus est, quam
 μάταιος. quod cognomen ab ineptitudine
 fecere cuidam Dionysio Philadelphensi,
 ὅθεν τ' ἀπ' ἐρολογίαν τ' λέξεως. Puto etiam ἀκο-
 σμον non venisse in mentem illis. nam ap-
 posuissent. qua voce pene in eo significatu
 vsus est Leontinus Gorgias in oratione de
 laudibus Helenæ, in qua ἀκοσμίαν opponit
 τῇ εὐανδρίᾳ in ciuitatib. τῷ κάλλει in corpo-
 ribus, τῇ σοφίᾳ in anima, τῇ ἀρετῇ in actioni-
 bus, τῇ ἀληθείᾳ in oratione. Sed verebar, ne
 illis

illis in mentem veniret verbum ἀρχιμονεῖν.
 Vnum superest omnium difficillimum ad
 excludendum, ἀναρμόσον. namque ἀρμόζειν
 non solum aptare est, verum etiam propor-
 tione respondere ei parti, cui applicetur
 pars, cui conueniat, cui congruat. vt apud
 Xenophontē in VII Pædiæ. Cadaueris Ha-
 bradatae manum ab Ægyptiis abscissam
 ἀεθρήμοσε Panthia & apposuit. Et quo lo-
 co, nisi abscissa fuisset, esse debuerat, consti-
 tuit, apta vt esset ei membro, quicū vnum
 olim fuerat corpus. Pausanias in Phocaicis,
 cum de lorica prisca loquitur, τὸ μὲν σέινω κῆ-
 τοῖς ἀμφὶ γαστέρα ἀρμόζον, videtur eodem
 modo intellexisse, quo Virgilius, *Clipeum-
 que sinistra Insertabam aptans*, quomodo
 etiam Homerus Iliados tertio, cum de
 thorace Paridis loqueretur. Pindarus in
 Pythiis, vbi Telesicratis laudes canit, de
 Antæo loquens, qui filiae conuenientem
 sponsum daret, ita loquitur: ἔτω ἐδίδου λί-
 βυς ἀρμόζων κόρα νυμφίον αἰδέα. Et in Nemeis
 in poematio, quod condidit in laudem So-
 genis: εἰ γὰρ σφιν ἐμπροσθεν εἶστον ἀρμόσις
 ἦεα. Id est, efficere, vt ne vitæ genus illud
 ineptum esset flori ætatis, neque illiflos. ve-
 rum cum Pollux opposuerit τὸν ἐνέρμοσον
 τῷ ἐμμελεῖ, facile sequenter τὸ ἀνέρμοσον τῷ
 ἐκμελεῖ.

ἐκμελεῖ.

ἐκμελεῖ. Sicut & Plato in Protagora τὸν ῥυθμὸν τῆ ἀρμονία. πᾶς γὰρ ὁ βίβη τὰ ἀνθρώπων εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοσίας δέεται. Eandem εὐρυθμίαν Xenophon tangit in Oeconomico: ἡ καὶ μεταρρυθμίσις με, εἴαν τε σοι δοκῶ μὴ καλῶς πονεῖν. ἀρμονίαν coniunctionem & compactiōnē per clauos Galenus vocauit in ix de officiis partium. Quare in lib. de Osiride Plutarchus harmoniam ab Empedocle ait positam pro principio rerum conuenientium. Et Dicæarchus animam harmoniam quatuor elementorū esse statuit. hoc idem recensetur ab Aristotele in i de anima. Itaque proportionem congruam compositionis ea voce Græci sæpe, quanquam variō flexu, significarunt. Nam quod vulgo harmoniam dicunt alii, Eupolis ἀρμογῶν, Xenophon ἀρμόν. Vnde harmostæ Lacedæmoniorum magistratus, qui componendis litibus, sarcendis ciuitatibus imponebantur, nomine leniore, re tyranni, vt conqueri videtur Isocrates. non venerat ipsis in mentem vox Theocriti poetæ in Syracusiis, qui παράορον appellat hominē, τὸν παρὰ τὸ εἶδος τὰς φρένας ἠρτημένον, a metaphora τῶν παρηόρων ἰσπῶν, qui iugū excutiant. Quanquam autem hæc ita sunt, maior tamen res est aptitudo, quippe naturæ propensio quædam, quæ

quæ in Græca voce hac non exprimitur. habet enim principia defectus siue priuationis in se. ἀνάμνος. & autem extrinsecus accipit, in se non habet. Quamobrem ἀνάμνος & fortasse inhabilis sit. qua voce Marcellus vester, Attice, vsus est in octauo libro pandectarum.

Iam vero declarasse videamur, quam frustra laborarunt isti, vt nos ne temere laboremus ambitiosius copiam vmbraque quam rem lucemque persecuti. Quam in lucem cum diuini atque incomparabilis iudicii sui intendisset aciem M. Tullius, elusit tarda ingenia acumine suo, leuia oppressit grauitate. At nos delicati stomachamur quod Latinam Græcæ ex vno aut altero verbo linguam prætulit. Pro Dii immortales, quæ hæc peruersitas est? In quam præclarissima sese ingenia inducere, vt suis ipsa dispendiis augeri velint, pulcherrima vero sibi detrahare ornamenta, vt elegantiora esse videantur. An vero ii sunt, quales in octauo de repub. describit Plato. Latinæ linguæ vitia tanquam fucos in aluicariis, qui cum operæ nihil ponant, fauos arrodunt veteres, nullos ipsi condunt. Magnum vero crimen Ciceronis monentis verum. magna nequitia docentis nos. magna iactantia con-

con-

concedentis vniuersum thesaurum, sibi vnum aut alterum nummulum reseruantis. Itaque frigide admodum argumentatos videas non, Attice, cum vociferamur Græcam linguam priorem, atque iccirco præferendam. At tu contra, Attice, moderatione tua nostrum impetum excipias. Si isto more viuitur, vetustissima quæque vt præferantur, semper sint maiores posteris meliores. Iam sit Cicero istis ipsis sapientior. verum ineptum omnino argumentum eorum, qui mundum iam putant consenuisse, clamant pietatem nescio quam refrigerescere. Quasi vero cum pietatis ipsius dominus inter priscos versaretur, ab illis agnitus aut receptus sit. nõ erat tunc mundus ruinæ atque interitu proximus, cum præsentem præsentem occidere. nunc cum nihil videmus & credimus, pietas extincta est. Sane volucra atque ab solida sapientia otiosa ingenia hoc sibi persuasere. atq. adeo recte cum eo peruentum est, vt ista ipsa monstra in hominum numero habeantur, quorum Deus Lucianus est. An nos putamus Romulum illum, Attice, illos Auruncos maiore, quàm Lælius utebatur, vfos esse oratione? An vero cognomẽ hoc, quod, ob diuinæ orationis tuæ splendorem atque dignitatem

gnitatem merito detulimus ornamenti tibi, ante Titum illum Pomponium aliis Romanis obtingere potuisse? Non fecit illi cognomen secessus is ea in loca, quæ procul essent a ciuilibus factionibus, sed ea sapientia eaque eloquentia, quam priores ciues eodem in loco frustra quæsierant. Excolumuntur artes ingeniorum successione, quorum mutuo attritu luce noua animi nostri replendescunt. Quare longe grauiorres, cordatiorres, compositiorres fuere Athenienses, quam ij, vnde ortum ipsi ducerent, Iones, in loquendo. Qua ratione quoque factum est, vt Euandrum Doricæ gentis ducem, eorumque portionem Æolenses, qui magnæ Græciæ in Italiam nomē importarunt, per initia secuti mox linguam castiorem sanctioremq. instituerent Romani. Nam equidem ita fato quopiam euenisse reor, Attice, vbi futurum esset orbis terrarum imperij domicilium, eo in loco solidam sapientiam, inuictum animorum robur, parsimoniam, innocentiam, frugalitatem, mundissimæ grauissimæsq. orationis tractu flexuque fuisse explicandam. At disertiss. Budæus auctori fabulæ Græcam similem dicit, Latinam histrioni propiorem, quippe quæ illam repræsentet. verum neq.

Ff

illius

illius fuit iudicium hoc, sed Lascaris, qui hoc suæ genti magno animo vindicaret, & comparisonem emendare potius, quam proferre debuit acerrimo vir iudicio: quæ neque apta esset, neque, ut lenissime dicam, satis firma. Exploditur histrio, de Euripide si quicquam immutavit. at exploditur Latina oratio, nisi quippiam de Græco immutarit. neque enim æquum fuit diversas regiones, ingenia, fortunas eadem uti lingua sine discrimine, sed simul cum fortuna reliquarum quoque artium facies mutata est. Videsne olim Gallos hominum, ut aiunt, immolatores, nunc tanta esse moderatione atque lenitate, ut in iudiciis vel parricidarum scelera sæpenumero aut æquet, aut etiam superent misericordia? Amaere illi tunc sapiëntiam, fortasse etiam eloquentiam, quemadmodum ex Luciani Hercule facundo simul & forti facimus coniecturam: sed enimvero eiusmodi nunc eloquentiæ ne vestigium quidem vllum nedum monumentum vllum superest. At nostra tempestate quid de vestra dicam gente? quæ acceptas a Latinis bonas artes adeo expoliuit, ut & Romam & Athenas qui quærat, is si nobiscum agitet atque vos audiat, earum nullus desiderio teneatur. Recte in
libro

libro machinarum Aristoteles. natura quæ
sint, ea constare semper sibi. Contra earum
rerum, quarum ars parens est, usum esse va-
rium, alii alium. Quamobrem oratio, quæ,
ut alibi idem dicit, hominum libidine aut
consilio, certe voluntate esset constituta,
quod sibi quisque vsui futurum arbitratus
esset, aut receperit, aut reiecerit, aut finxerit
aut immutarit. Lenissime pronunciat ma-
gna Italiæ pars: crassissime pene vniuersa
Germania. At Thusci, qui Arnem circun-
colunt, pene Germanicos spiritus illos su-
perant. In Belgio vero vel summis labris
Cimbri pronunciant & Menapij. Sic Latini
verborum rotunditate, numerorum maie-
state, non solum armis Græciam, supera-
runt. Suaues illi ac iucundi, etiam mollio-
res, quam viros decet, loquaciores vero lon-
ge tanto. pressiores nos, grauioresque, seue-
riores, compositiores, denique viri etiam in
loquendo. neque Venus semper abest: at
semper adest candor, decorum semper.
Itaque commodius fecisset optimus ac do-
ctissimus ille vir, si Latinam linguam bo-
no patri familias similiorem iudicasset, qui
per manus traditas a parentibus aureas
massas igne soluerit, vsque dum excoctis
fordibus purum aurum, atque ut aiebant

olim, quodque Græci nequeant dicere, pū-
tum fecerit. Ita quanto præstat iudicium
fortuitæ rei, quæ casu obtigit, tanto est no-
bilioꝝ Latina, quam Græca. Quo magis mi-
rabimur tantum virum, qui cum æque &
Græce & Latine saperet, Latine tantum
profiteretur, maluisse eum de sua lingua
decedere ac victoriam dare immerito alic-
nis, quam suæ sibi iure retinere. Sed ego il-
lud nolo dicere, de quo audiuerim. Era-
smum hoc de Budæo iudicasse infensioꝝ
paulo nomini Latino continere sese non
potuisse, quia Ciceroni obstrepentibus as-
sentiretur. quare quæ dicendi ornāmēta
non esset assequutus, ea in aliis nihilo ma-
ioris facere, & eum, per quem illi profecif-
sent, longe vero minoris facere. Ita enim
quoque natura, quanquam inique, compa-
ratum est, ut quæ in te non habeas, in aliis
nolis, verum equidem ab similitate potius,
quam exerceret Erasmus, quam ab iudicio
profectam eiusmodi sententiam rebar. Ea
igitur omīssa rem mecum sæpenumero sic
putabam. Qui Græcam laudaret, Latinam,
quæ Græca sit, non posse vituperare. qui La-
tinam commendaret, posse nihilominus
relinquere in Græca locum castigationi.
Nam qui putet a Marco Tullio Latinos præ-

prælatos Græcis, qui ipsi Latini olim Græci
extiterunt. Sed suæ tempestatis Græcos in
Latio, Græcis maioribus suis in terra Græ-
cia anteisse. Ingenio illi valere, nos judi-
cio. Illi inuentione, nos emédatione. quan-
quam quid inuenere illi aliud quam fabu-
las? res enim ipsas ab aliis gentibus Ægy-
ptiis, Chaldæis ipsi sunt interpretati. Ve-
rum iecerint illi nobis semina, aluerint se-
mentem factam, collegerint vberes fructus
suas. habetur gratia, at nos nostra opera ex-
cretas fruges contemplati reliquimus quic-
quid suberat quisquiliarum. excolendo
quoque id efficimus, vt paupere in agello
(nam hoc sane clamitant ij, qui Latine lo-
qui nolunt ac nesciunt, Latini esse nolunt
& coloni sunt) satis esset & nitoris & co-
piæ, sed quam plurimum puritatis. Neque
vero vulgaris ea laus hæredum fuit, hac
copia non abuti atque opulentia. fastidio si
fuiſſet, reicere quæ darentur. simplicita-
tis sit vniuersa accipere: a quorundam vsu
abstinere, prudentiæ. Contra aliquid appo-
nere ac vicissim illis ostendere atque retri-
buere, egregiæ cuiusdam tum fortuna, tum
animi non ingrati. Nam quod isti obiiciunt
vetustatem, si hoc factum est, vt vetustas
laudem posteris interceperit, sibi retinue-

rit, cedamus tum vero, Attice, iudicio Ciceronis, qui tanto antiquior sit, sed vera illa & Germana antiquitate, præsertim cum in summo tunc steterit res literaria, & eo usque tantum creuerit, ad nos postea demissa sit. At equidem hosce libenter audio, qui posteros nihil inuenisse vociferantur. nam, ipsi quibus sunt nati sæculis, qui & nunc sunt posteri, ut se ipsos excludant a potestate iudicandi, & olim futuri sunt prisci, ut se iisdem includant iudiciis, quorum ius nunc insectantur. loquentes vero si priscis legibus audias quantum rideamus? etiamne tollere tot accentiuunculis voces, etiamne in re seria, etiamne in fletu canere? Id quod quia faciunt Aruerni & Gabali, magno ipsis Gallis risui sunt. Itaque & ut hoc illis vitio datur, ita a posteritate acceptum quod explosum a nobis sit, magnæ laudi esse decet. Quid quod tam multæ aliæ quoque Latinæ voces sunt apud aures lautas atque acres, partim quibus Græci ipsi superantur, aliæ, quas exprimere illi nullo modo possunt? Iam ostendet Cicero carere eos multis. sed reus ille diuinus vir factus est ab iis, quos & olim prudētia sua seruauit, & nunc sapientia claros facit. viderimusne an alia
sint

sint præter illa vetera ac recepta. Accipiamus leuissima quæque, vercor valde, Græci, quomodo *Capum*, aut *Canterium*, aut *Veruicem* exprimatis. Quid? alia multa? Quot? An non ipsi nequiuisse nomina rebus imponere testatum reliquistis, cum iccirco *ἀνόνυμω* plurima appellastis? Quæ tamen festiue non habendo nomen etiam nomen inuenere. Quid igitur? mirū, si, quod omisere, alij non neglexere? Si Galli vnico verbo, quod quidam faciunt, aliquid exprimunt, quod minus commode Græci, excusatis, si Latinis fors fortuna vnum obiecit, sunt qui disrumpuntur. *ἀνεργασθίου* nomen nouit Aristoteles & Pollux & Hippocrates, & non ignorauit Galenus. at *præputium* negat eo Aristoteles significari. cæteri aut affirmant aut non negant. Si igitur inter se diglantur, cui credendum e Græcis istis vestris, qui sibi inuicem non solum non credunt, sed etiam obtrectāt? Audite, Græculi, quare *Interregem* dicere nescitis, quare *consulem*, quare *Dictatorem*? In *Interrege* ridiculi estis. Consulis neque rationem, neque potestatem assequimini: vt omittam quam inutile, quam secure vocem suam probarint. nam *ὁ ἀπὸ πρᾶτος*, potius, quam *ὁ παρὰτος* esse debuit. *ὁ παρὰτος* enim subter significat, vt obli-

uiscamur infelicem affinitatem *τὸ ὑπάρκει*
 Quod tamen nomen non solum ad consu-
 les imprudenter arcessiuerunt, sed etiam in
 Ioue suo parum verecunde protulere, ut ex
 eo, quod esset *ὑπέρτατον*, tot eximerent ele-
 menta de medio, ut ex supero inferum fa-
 cerent. quare Corinthij primi recte Iouem
Ἰουῖον appellarunt publicis ei sacris institu-
 tis, dicatis templis, ut ait Pausanias in Co-
 rinthiacis. At Cecrops non recte, qui pri-
 mus Iouem *Ἰουῖον* nuncupauit, ut idem au-
 ctor est in Arcadicis. Eum tamen usum se-
 cuti sunt Musici, qui supremam chordam
ὑπέρτατον nominarint. Et *ἀυτοκρατορ* non ex-
 primit Dictatorem. Q. Fabii Maximi im-
 perium Dictatoris, partitus est cum magi-
 stro equitū Senatus. Igitur non fuit *ἀυτοκρα-
 τορ*. Tum multi sunt *ἀυτοκρατορες*, qui non
 sunt Dictatores. Itaq. Thucydides Arribæū
 Illyriorum ductorem *ἀυτοκρατορα* vocat in
 quarto. quanquam videtur idem auctor in-
 telligere nescio quid ad summam potesta-
 tem. nam in primo libro addidit *πᾶν τὸ πᾶν*,
 inquit, *ἀυτοκρατορα*. At dictare est præscri-
 bere verbis cum imperio ius, ut *δίκην* in ver-
 bo sit non *κράτος*. Legionis quoque vim qui
 dicat Græcia non habet, neque *Prætura* ne-
 que *Edilis*. nō enim verba sequentur. Esto-
 res,

res, inquit, Romanæ sunt, inuenta hominum, quibus cedant Græci sine ullius gloriæ dispendio. Sane hoc querebatur nos, tantam ingeniorum felicitatem hoc ita non præuidisse, ut duorum verborum obiectu hæreat, quæ Latini sua lingua expressissent, nequisse popularibus suis voce patria explicare. nihil addam præterea. satis habeo, non omnium verborum inuentores fuisse, non optimos fuisse inuentores. Romanos vero & res multas animaduertisse, quod fuit diligentia, aut statuisse, quod ad Dei magnitudinem proxime accedit. Vis ostendere *Fecialem*, vis *Patrem parratum*? neque enim *ἡῆρως* satis est ad veterum illam religionem, qua patris nomine fœdera sacrosancta habebantur, neque *Censorum* neque *Lustrum*. omitto iusiurandum: nam in *ἔπιω* Iuratio sit, Ius non erit. *Sacramentum* non habent. *Vaccium* & *Valgium* habent & *Labeonem*. at non *Varum*, non *Compernem*, non *Brochum*, non *Falconem* non *Plotium*, non *Scaurum*, non *Pansam*, non *Agrippam*, non *Posthuraum* non *Proculum*, non *Cesonem*, non *Scauolam*, non *Coclitem*, non *Cordum*, non *Vopiscum*. Clamitabunt sese eodem adigi. Quid e iure deprompta quibus modis agnoscent? *Vindicias* quis Græce dicet?

Ff 5

quis

quis *abigeum*? nam ἀπιδύδν fortasse quæret. at laxa vox est, etiam ad eum, qui de fuga retrahitur, ut in oratione contra Aristocratem. *Sicarium* vero satis scio eos nominare non posse, non posse *Grassatorem*. age dicant, *Commissum*, *Fidei commissum*, *Statuliberum*, *Effractorem*, *Expilatorem*, *Concussionem*. age dicant *Impressionem*. nam ἐπίεναι, quo verbo etiam Demosthenes utitur, & ἐπίυξις quo Herodotus multis locis, & Plutarchus in vita Romuli, festinatio est & inuasio. at *Impressio* aliud est. neque ἐπέλασις, sed *Impetus*, neque εἰσβάινειν, sed *aggredi*, neque ἐφορμαῖν, sed *adoriri*, neque ἐπιπθέναι, quo utitur Xenophon, sed *inuadere*, neque μέλειν, sed *urgere*. Ita opprimendi vim tanto minus valeant explicare. *Magisterium* quoque, quod maius est quam *Magistratus*, non habent. At enim uero oratorem ipsum quum illi sane genuissent atque educassent, appellando victi sunt a nobis. Nam eorum ut copias omnes, omnes excutias conatus, inferiores longe sint. Nam quid afferas? *Rhetorem*? at deflecte vocem ad ῥήμα, & ῥήσιν, & si mauiis ῥήτραν Plutarchi, Luciani & Homeri, *locutuleium* quendam facies. Neque enim temere aut inconsulto fecere maiores nostri, qui cum *Oratoris* nomen vni
viro

viro bono dicendi perito detulissent, quasi
 rem diuinam in foro ad iura tuenda, in Se-
 natu ad Rempub. moderandam consecra-
 runt, Rhetoris appellationem non solum
 intra parietes cum dicendi magistris con-
 tinuere, sed etiam bis aut ter ex vrbe expu-
 lere. Neque enim æquum fuit Græculos
 mercenarios declamatores communi no-
 mine insigniri cum iis, qui ab illis acceptam
 locutionem solidioris sapientiæ succo im-
 buissent. Quare castigata licentia Græcæ
 vocis redactaque in ordinem locutorum,
 id excogitarunt verbum, cuius vsum atque
 commoda ad Deorum immortalium sup-
 plicationes instituisent, vt cum eos esse-
 mus appellaturi, semper iam inde a tam
 claris principiis verbo adorare diceremur.
 Quare talem præpositionem adde ad ῥή-
 σεις, & fiat *ῥησισις*. quidnam sit? quid por-
 ro erit *ῥησισις*. aduerbium fane tantum
 abest vt verbi illius nostri exprimat maie-
 statem. Demosthenes quoque in oratione
 contra Aristocratem pro appellatione vsum
 est. Reum enim non posse dici *ἀνδροφόνον*,
 nisi postquam peractus & iudicatus est,
 tum demum esse eum *ἐνοχον τῶν ῥησισι-
 σι*. Quid igitur adiunges? *ὅτι*? fiet *ὅτι ῥησισις*
 Grammaticorum, an veteris comœdiæ ac-
 cessiones

cessiones extra argumentum? chori aut gregis libertate etiam aliquando impuræ. Ergo addunt *ᾠρίσθης*. At ne *legatum* quidem nostrum sonat. quid igitur? *ἡμεγαλόν*? at verbum aut inops est & angustū, aut etiam fufius, quam vt oratione contineri possit. Quot populorum principes, quos humanos *κοσμητορας* Cicero vocat, moderatius, inuenias infacundos? non agebat in suam sententiam populum Phocion oratione magis, quam dignitate vitæ. non fuit orator Aristoph. in Nubibus, & ea fabula commotum aiunt populum magis, quam Polycratis oratione. Quid præterea? *σοφιστῶν*. Nam in Gorgia Platonis idem esse cum Rhetore putetur. Quo in significato etiam Isocrates ad Demonicum, & Alcidamas atque alii accipere visi sunt. At male ominata sane vox est. Nam etsi in Erotico Demosthenes id verbum ponit pro sapiente inter septem illos celebres circumferens appellationem, quemadmodum etiam Pausanias in Phocæicis, tamen Aristides in Panathenaico vitauit illud, maluitque aliter loqui, vt sapientiam in illis veram profiteretur. *ἐν δόξῳ*, inquit, *ἐν τῇ σοφίᾳ γενομένων*. Itaque idem Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte potius in malam partem capere videtur, si-

cut

sicut etiam contra Aphobum. σοφιστής, inquit, ἢ σφόδρα ἐκὼν τὰ δίκαια ἀνοεῖν παρεπιπέσειεν. Itaque Plato in Euthydemo σοφιστίαν vocat hydram, cuius nominis rationem clare explicauit totius præceptor veritatis Aristoteles, in secundo Metaph. cum verbum illud, vnde nomen illud ducitur, apposuit. ὡς ἔμυθικῶς, inquit, σοφιστῶν, quos ibi esse audiendos negat. Idem in VI I. Historiarum, διὸ φασί τινα τῶν σοφιστῶν τὴν σελήνην εἶναι θῆλυ. Ergo suis ipsorum ornamentis facti sumus nitidiores nos, qui oratoris proprium statuimus dictionem. ὡς δὲ τὴν δίκην, quod illi λέγειν tantum, a collectione ipsa scilicet & fasciculis & quasi sarcinis verborum. præterea nescio an gregem ab armento, aut quo pacto distinguant. non ausim adducere *Interusurium*, & tamen proba vox est in monumentis vestris ad legem Falcidiam. nam quid comminiscuntur? διατόκιον? male. μετατόκιον? falso. *postusurium* potius fuerit, vt hoc nobis des. *Reum* ipsum nimis timide appellarunt. Nam quid est φεύγων? at etiam *voti reum* dicimus, quod illi ignorant. sicuti neque *voti damnatum* habeant. *Caritatem* sciant, nomen nesciunt. *Carnificem* (honor auribus sit) leges eorum constituere, nomen vero cuiusmodi?

modi?

modi? *ἄμω*. Dii immortales, populi nomen, quod in terris propter hominum conjunctionem Sacrosanctum esse decuit, illius teterrimi monstri immanitate conspurcaverunt. Etiamne publici appellationē (nam eo sic Homerus utitur in libro xx. Odyssæ) cum hoste generis humani communicaverunt isti, ut facundiam suam esset ubi Budæus exerceret? Publicæ viæ, aræ, fora, Curæ, templa Deorum immortalium inaugurata auspiciis, augusta ceremoniis, sancta legibus, observata ritibus cum tam immanis belluæ illiberaliter ascito nomine appellare? *ἐν χειρὶ δούλων* habent. esto: *pugionem* scilicet. *Sicarium* ubi habent? *Castra* quid sit intelligunt. *Casas* illas stramentis excitas non dicunt. quid enim est *σκατόπεδον*? nonne exercitus in acie cum est, aut alibi extra castra, ei subest τὸ πῆδον? nam Aristoteles τὰ πῆδα τὸ πῆδον ducit recte. at *σκυβάς* tamen dicunt. at *Vmbacula* id significant quæ irridet Cæsar in castris Pompeianis. Tum est id cum Theatro & fabulis commune. Sed id sit nobis *Tentorium*. quanquam *σκυβῶν* non est castrametari, sed erigere vmbaculum apud Demosthenem in oratione contra Cononem. de scena militis privati in castris publicis. habeant vero sibi verbum

αὐλιζέω cum infelicissima aularum seruitu-
 te commune. *Acie* melius nos, quam illi
 εἶχας. militaris nostra vox, illorum laxa.
 nam ordo in acie est. *oppidum* ab *vrbe* non
 distinguunt. Idem enim est ἀστυ & πόλις.
 Nam astu cum instituit in legibus Plato,
 πολιτικὸν νόμον vocat. *Ciuitatem* nesciunt di-
 cere. nam πολιτεία non ciuium numerum,
 sed ius regendi indicat. *Ciuilitatem* vero
 quemadmodum dicas? πολιτικότητα? bel-
 lum sane verbum. Melius nos *Arcem*, quæ
 ab hostibus tuta omnia conuecta contine-
 ret. hoc enim fuit arcere, vt etiam vtitur Ci-
 cero. at illi ἀκρόπολις. at neque ibi πόλις est.
 neque enim ibi πολοῦσι ciues, sed milites
 in custodia dispositi sunt. neque omnis arx
 in summo posita est. Melius nos retine-
 mus, quod ipsi inuenere. *Historia* nomen
 non abiecere, sed aliud nō ita plenum sub-
 stituere. Nam συγγραφή quid est? etiam poe-
 ta mendax συγγραφεὺς. etiā stultus quispiam.
 etiam scribæ ipsi. An vero diuinarunt Græ-
 ci, qui cum historiam ad veritatem destina-
 ri fato aliquo suspicarentur, ab suis menda-
 ciis amotam scriptione tantum præscripse-
 re? *Annales* non habent. *Conuiuij* ostendit
 Cicero carere cos nomine non re. Nam
Computationes potius nominarūt. *Sodalem*
 qua

qua

qua voce dicant? *Comitem?* *Socium?* quibus distinguant. at omnia φίλος aut ἑταῖρος. at vnum est. *Amicus* enim est, quasi alter. vnde noster *amicus*. Amare enim est ἀγαπᾶν. addunt multos conatus; fatcor, sed quæ nostrorum Etymologiam ne spirent quidem. Melius nos *Instituere* quam illi παιδεύειν. neque enim soli pueri instituuntur. neque *Erudire* sciunt dicere. etenim παιδεύειν est παιδα ποιεῖν. vt λατρεύειν λατρείαν ποιεῖν. Melius nos *Absurdum*, quam illi ἀτόπων. ἀτόπα omnia sunt, quæ corpore carent. ἀτόπον etiam primum cælum. nonne ἀτόπος Deus ipse? At vitia omnia absurda. oratio, turpis quæ non sit: audienda. vnde nomen nostrum deductum fuit. ἀτόπος Theristes, ἀτόπος Clisthenes. ἀτόπος Lucianus. ἀτόπος nonne eius impietatis sectator non eloquentiæ assequutor? & tamen illi, cum viuerent, olim fuere in loco. hic etiã nunc in loco est, non sine detrimento ac labe generis humani. *Ignominiam militarem* quo pacto repræsentabunt? ἀπμία? at hoc fufum est. sic etiam ἡτίμα Achilles Agamemnonem, quod ille conqueritur simul & contemnit: ignominia autem nulla notatus fuit. fuit ignominia, cum deleretur nomen ex albo militari, quam postea barbari

bari Matriculam appellarunt. Consule leges vestras in titulis De excusationibus & De re militari. ἀτιμος apud Thucydidem in quinto videtur ignominiam significare. sed non significat. nam ἀτιμος negat habilem ad honores capiendos ciuitatis. At ignominia negat locum militiæ, & nomen delet, facitque eum esse sine nomine, quoniam a militia nobilitas primum profecta est. nam qui plus potuit, pluribus imperauit. Itaque etiam *nobilem* melius dicimus, quam illi *δυνατῆν*. multi bono genere prognati sunt, quos nullus nouit. *Nobilitas* autem dicta ab imperio, quoniam ab omnibus militibus noscitur. Ignominia vim Poeta diuinus cum sciret, notauit in Tauris pugnantis in tertio Georgicorum. Non possint exprimere *Dimissionem*. nam neque ἀφίστασθαι hoc significat, neque ἀποπέμψειν. sed illud notat exercitum mitti in hiberna, hoc autem cum viatico mitti. Demosthenes contra Cononem: τὸ μὲν πρῶτον ἀπέπεμψάμεθα. & in x Iliados: ὡς εἶπὼν ἀπέπεμψεν ἀδελφεόν. neque enim Imperator cum ignominia dimisit fratrem commilitonem. Dicant *Exauctorationem*. dicant *Castigationem*. quam enim afferas Castitatem in verbo νοδάζω? nesciūt quid sit *Prærogatiua*. Non indicabunt *Popu-*

G g

latia-

lationem vna voce, ἀγὴν ἢ φέρεω. non dicent
Cunctatorem. diuina enim vox est. Cuncta
 experiantur, vnde accipiunt, vt intelliga-
 mus liberos pro filiis. Equum bellatorem
 nominauit Xenophon, & ostentatorium
 πομπικόν. *veterinum* fortasse dixit ὀχευτικόν.
 spurca tamen vox est, & communis cum
 admiffario. ὀχεῖον enim vocat in nono Hi-
 storiarum Aristot. *Perorigam* non habent.
 nam ἐπιμελιτής curator potius aut custos.
 quod ibidem Aristoteles & Homerus ἀπό-
 τροπον in XI III. *Odyssææ*. At *Gradarium*,
Tolatarium, *succussatorem*? nam βάδλω apud
 Xenophontem aduerbium nimis commu-
 ne est. *Viatoris* calamitatem expressere in
 ἀπορία felicissime. Quid nos? nonne etiam
 causam addimus? Diximus enim *dubium*,
 cui *biuium* obiectum esset, nihil enim gra-
 uius viatori, quam cum duæ viæ sese offe-
 runt. Quid? nonne gestum ipsum quoque
 expressimus ambigentis vtrum capiat iter,
 ipsumque verbum quodammodo anima-
 uimus cum diximus *dubitare* frequentatiuo
 flexu. etiam iter qui ignorat, trepidat, itera-
 toque hanc atque alteram viam adit. Quis
 quærat, ac non potius iudicet, melius nos
adeptionem quam Græcos appellasse? πορτὸν
 vocat Plato in XI. de legibus. at huius aut
 leue

leue est, vt artificis, aut graue, vt Dei. *Opem petere* dicebant milites, cum vacaret com-
 militonis locus. Itaq. adoptabant, & coop-
 tabant in supplementum. Etiam nunc col-
 legium summo Pontifici creando suffragia
 vota nominat, more prisco, qui inter augu-
 res olim fuerat, cooptandi. ita fufum si-
 gnificatum, vti steriles *opem petere* dice-
 rentur ad successionem. *Obnunciare* non di-
 cent. ostende mihi tota Græcia *Concessionem*
Iudicialem. *Prauaricationis* nomen quis vn-
 quam Græcus suis pronuntiauit? Dic Græ-
 ce *Proletarium*, *Capitecensos*, *duicensos*, *Clas-*
sicum. Dic *Tergiuersatorem*, *Infrequentem*,
Emanforem. Nam vix *Desertorem* habuere
 λειποτάκτω, sicut λιποναύτην. Theocritus
 Herculem vocat felicissima allusione ad
 rem militarem. λειποτάξιον Demosthenes
 contra Midiam. λειποτάξιον Lucianus in na-
 uigatione. Iam id obseruatum est a Cice-
 rone minus prudenter *Vaticinium* cum
furore Græcos confudisse. *opus* Græce di-
 cas, *operam* non dicas. nam ἐργία fingamus,
 inepta vox ad hoc. quemadmodum *libertus*
 Xanthum Æsopus patronum appellauit?
 num vt ipse infelicissime ἀποκεκτημένον vo-
 cet. vt iam liceat Iustiniano *Exconsulem* di-
 cere, sicut Græci exliberum. Nam profecto

potius sit ἀπελευθερος, qui reliquit libertatem, quam qui amiserit seruitutem. Sicut ἀπόραιοι venti, qui a terra spirant, apud Lucianum, Gellium, Aristotelem. An *Ingenui* vocem haberent diu dubitavi, nisi dicas ἐλευθερικὸν Platonis verbo ex vndecimo de legibus. verum adhuc aliquid ad nostrum desiderabimus. Liber libertus est. at ingenuus non est. Non inuenias *ouationem*, non *ampliationem*, non *perendinationem*, nisi diuisis membris εἰς τὴν αὐρίον, εἰς τὴν τρίτην. Lucianus in discategorum eno ὑπερήμερον *ampliatum* aut *perédinatum* dixit, sicut ἔφασιν fortasse appellauerunt, quippe cum Glau-
cia Trib. pleb. natum verbum primum cum re. vt tertia actione in Verrem. At *diem diffindi* quibus verbis adumbrabunt, aut quibus *satis habitioem*, *satis dationem*? atque si dicant, a nobis docti nostris vestigiis insistentes dicant. *Gladiator μονόμαχος* non explet. *homicida* non est ἀδ' εὐφρόνος. non est φοιτῆς. hoc latius, illud angustius. ἀδ' εὐφρονοῦ. nemo Græcorum dixit. Quid? *Matronam* ipsi? *Matres familias*? *Iure manus conferere*. *Conuenire in manum. as & libram*? *stipulationem*? nullo modo. Age vero *fundum* illa in significatione, qua quis auctor fit, quis Græcus intelligit Latine, necdum vt sua lingua

gua assequatur? *Peculium, prædem, mancipem,*
vadem aut non dicunt, aut nõ distinguunt.
Augustum vero ne somniantur quidem.
Vicarium seruum, Vernam, Atriensem, recepti-
tium quis eorum promat e suo? *Talionem, fi-*
scum nusquam audias. nusquam *Lucubrati-*
onem. Age vero, vulgi fit hæc comparatio ac
 fortuitarum rerum appellationes, quæ
 cum sapientia non sint coniunctæ. At in
 ipsa philosophia. omitto acumen recentio-
 rum, quos isti lapides Sophistarum nomine
 reiecere. neque enim ausim obiicere *Entita-*
tem, quam ne Aristoteles quidem agnouit.
 omitto alia, quæ monstra nostra non pos-
 sunt pati. at quanta prudentia τὴν ὄλῳ dixi-
 mus *materiam?* propterea quod mater ef-
 fet rerum omnium naturalium. quam ve-
 ro longe abest ἡ μεταβολὴ a nostra *mutatione?*
 nam iactus nescio quis Græce est. at apud
 nos motus quidam genericus. Nonne ora-
 torium κατηγορεῖν acceptum Philosophi per
 inopiam deprauarunt? nos simplex nacti
 verbum *predicare* diximus. E contraria τὸ
 κείδι, quod suo significatu iacere sonat, pro
 eo, quod est *sitiū esse,* posuere. At situs etiam
 aliud præter hunc Iacendi modum indi-
 cat. Quid ineptius quam θεῖον ἀπυρεν dicere
sulfurem? nam in sulfure quid θεῖον est? In

Hicrone Xenophon ἀγχιτέρμονας πόλεις dicit pulcherrimo sane verbo. At nos rotundius *Consines*, *Affines*, *finitimas* vero diuinitus. *Vicini* sunt a vicis, vt Tribules a Tribu, Oppidani ab Oppido. *Affines* autem erant, quorum esset paries intergerinus, id est cratibus, vt olim solebant, communibus constructus, ac luto inductus. diffusa significatio ad agnationes. Sapienter enim faciebant, cum ducerent vxores e proximo, quarum mores probe nossent. vnde affinitates & institutæ & nominatæ. Verum de his satis. nam mihi potius est prudenter habendus modus in copia, quam inepta quarrenda copia in re mire immensa. quod sane coacti fecimus, vt diuagaremur. Sed non ab re fuit nobis quoque partem positam fuisse in sorte ingeniorum. neque Græcorum mancipia decere esse nos, quorum viribus animi atque corporis illi seruire, & non necessario iudicio præditos fuisse illos, qui vt quædam omisere, quæ recepimus, *leporem*, *puteum*, *aquam* alia inuenere, quæ nos contemnimus, vt a Scythis asinum *Gaidaron*: oculum, alia recepere. quæ non inuenissent: vt e Paphlagonia *byrsam*: ita potuere quædam non inuenisse, quæ nos inueniremus. Nam ne suum quidem no-

men

men amplius retinent, quo eos vocamus nos *Graios Græcosne*. Sed Ἕλληνας malunt dici, cum particula eorum tantum eo nomine censita fuerit. quippe Phthiotæ tantum, ut ait Thucid. in i. historiarum. At cum ab omnibus olim Græci dicti, tum a Lycophrone in obscuro poemate non omissi, sed & Athenæus in i. neque præter propositum nostrum. πολλὰ ὑμεῖς οἱ γραικοὶ ἐξιδιοποιεῖσθε, ὡς αὐτοὶ ἢ ὀνομάσαντες, ἢ ἀπὸ τοῦ εὐεῖντες. Quid? quod Philosophi eorum eruerunt e rerum natura voces, quæ ad sua usque tempora latitarunt? Nonne Plato in duodecimo libro de legibus venatur quo nomine iacturas pingat quasdam? cum ῥίψασιν nimis angustam vocem, ἀποβολέα satis laxam indicat. Ergo si non statim ab initio ipsi, si non ipsi soli nouere omnia, ne omnia quidem non nominassene stomachentur. Quid quod ipsi aliquot in vocabulis iniqui iudices extitere? nam ut Latini veteres non receperunt *possibile*, neq. *essentialiam*, ita illi reiecere ἀρεταῖον, cui ἀρεταῖον supponerent. Quod est pro illo in i. magnorum Ethicorum a philosopho per virtutem definitum. ἀρεταῖον τὸν τὰς ἀρετὰς ἔχοντα. Nam ἐν ἀρετῆς, quam ex Æschylo Plutarchus citat in consolatione ad Appollo-

nium, & quo ipse utitur in dictis Laconicorum, sicut & apud Lucianum, fortem significat. Quid inquires, hoc ne contendis. ut superiores ostendas nos? Ego vero, ut brevissime atque prudentissime respondeam, sane valde velim. verum non hoc ago. alibi id actum est. Sed, ut quam modestissime loquar, nimis libere ab istis factum est, cum nullis fulti rationibus Latinam linguam, per quam pene homines certe inflati sunt, aspernantur. quam si profunde intelligerent, non damnarent. verum data est loquendi potestas omnibus quid loquantur, pauci provident. Sed nos non petimus victoriam, sed quarimus perfugium. pacem petimus, veniam petimus. nam si his solis maledicere licet, non invidemus. si nobis quoque licet, nolumus. Id unum volumus, inuenisse saltem verba, quibus uti possint, ubi velint, ad benedicendum. prodeant, laudent coniunctorum verborum, felicitatem ἐγκυκλοπαγείαν, μεθόριον, ἀνδρόγυνον, αὐτόχρη, πατραλοίας, & quot alia? linguæ fortunam asserunt, non prudentiam. nam si cum Germanica lingua conferas, etiam inferior sit. Soli scilicet Græci homines sūt. an vero si Græci non fuissent, non spiraremus nos? Intempestiui atque intemperantis

ris ingenii est, alienæ felicitati inuidere, per-
 ditissimi augere infelicitatem suam. Gallica
 oratio a Latina defluxit tota pene. verum
 memini ego præclara verba aliquot, quæ ita
 vestra sunt, vt neque Latina, neque Græca,
 neque Germanica lingua repræsentari pos-
 sint. Ita melius, quam illi, ἐνα χειρῶν. *Inducias*
 nos. abstinemus manus etiam ante confli-
 ctum. at non induimus nos in aliena castra
 libere ac tuto. qua in re latet etiam *com-*
meandi verbum, quod nullo Græco possis
 exæquare. sicut neque *antiquare*, neque *abo-*
minari. nam ne *omen* quidem habent. non
 si dicas ἐδεξιέρην τὸ ρηθέν. *Volones* vero illos tā
 bene de repub. nostra meritos Græce qua
 linea circumseribas? Demosthenica ἐδελον-
 ται? an Xenophontea ἐθελούεις, at id sunt
 etiam mercenarii milites. sicut contra ne-
 sciamus nos quid Thucydides in vii. ἀναγ-
 ησας. nam *Coactos* si dicas, non expleas,
Coactitios vix dicas. Tantum abest, vt eorum
 insolentiam imitemur, vt etiam adduca-
 mus ea, quæ contra nos sunt. quanquam ne
 contra nos sunt. quanquam ne contra qui-
 dem, si quis prudentius contépletur. Nam
 si ita factum est, vt nos, qui sumus postero-
 res, ista prisca assequi nequeamus, quanto
 facilius potuit euenire, vt hæc, quæ nobis
 longo

longo

Tab. Coll. Societ. Iesu Paderborn. a. 1610.
 longo post vsu contigerunt, illos priscos fu-
 gerint? Esto. nihil horum, quæ adduxerim,
 verum sit. at vero vt illi gloriæ, ita nos tem-
 poris vsuram hanc interea capiamus, dum
 eos in controuersias multas coniecerimus.
 Nam quid mihi potuit felicius accidere,
 quam eos vt ex iudicibus reos facerem?
 ostendisseque eis subsellia veritatis, in qui-
 bus arrogantiam, sed Græcam illam, de-
 ponerent. Quod si temporis tractus inter-
 ceptam laudem posteris, retinuit priscis, re-
 feratur tantæ laudis cumulus, quo Græcos
 onerant, ad Syros ipsos. Cadmus enim feris
 atque inchoatis attulit & literas & litera-
 rum sonum e Phœnicia primus adeo, vt ibi
 hominum fatû fecisse dictus sit. quanquam
 quid obstrepamus Ciceroni, qui, tantum
 abest, vt acceptam non ferat Latinam lin-
 guam Græcis, vt etiam eorum nomina in-
 genue profiteatur, quorum sit secutus sa-
 pientiam, Panæti, Crantoris, Carneadæ,
 Xenophontis, Platonis: & Græca imposue-
 rit suis, vt Philippicas maluerit, quam in-
 scribere Antonianas, cum tamen hæ illius
 neq; numero, neque grauitate, neque vi, ne-
 que auctoritate cederent, fortasse etiam su-
 perarent. scilicet qui tantum deferret Græ-
 ciæ, vt etiam se illi daret, postquam ineptire
 eos

eos vidisset aliquando, raro ineptias suas deprehenderet, nunquam nomen imposuisse. homo liber, nobilis, Consularis, philosophus, denique Romanus, non auderet profiteri veritatem, dum vereretur tribus febriculosas, semigræculis ne gratum faceret. Qui quomodo si ille non inuenisset, reperturi fuerint, qui comperta, iudicata, pronuntiata vltro iniquo animo insectantur.

Reliqua desiderantur.

Sod. tis Jesu Paderb.